

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Evy Herdové

na téma

„Trestní odpovědnost a ukládání sankcí mladistvým“

Posuzovaná rigorózní práce se zabývá otázkami trestní odpovědnosti a sankcionování mladistvých, které jsou stále živé v odborných diskusích i mezi laickou veřejností. Jejich aktuálnost vystupuje do popředí zejména v současné době, kdy je na parlamentní půdě projednáván nový trestní zákoník, kterým by mělo dojít k podstatné změně úpravy podmínek trestní odpovědnosti mladistvých – ke snížení věkové hranice jejich trestní odpovědnosti z patnácti na čtrnáct let.

Zkoumaná problematika je zpracována na ploše 96 stran. Výklad je rozvržen do pěti kapitol, doplněných úvodem a závěrem, v nichž jsou rozebírány kriminologické a trestněprávní otázky trestního postihu mladistvých, analyzovány historicko právní aspekty této problematiky a komparovány podmínky trestní odpovědnosti s vybranými úpravami zahraničními. Text je velmi podrobně členěný, což zvyšuje jeho přehlednost a usnadňuje orientaci v práci.

Práce má vhodně zvolenou, logickou stavbu. První kapitola, v níž je věnována pozornost stavu a vývoji kriminality mládeže včetně otázek prevence tohoto společensky závažného jevu, tvoří jedno z východisek zkoumání platné právní úpravy. Druhým východiskem je charakteristika vývoje právní úpravy trestního soudnictví nad mládeží počínaje zákonem č. 48/1931 Sb., obsažená v kapitole následující. Těžiště práce je v kapitole třetí a čtvrté, v nichž jsou postupně probírány hlavní zásady platného zákona o soudnictví ve věcech mládeže, pojetí relativní trestní odpovědnosti mladistvých, pojem provinění, zvláštní důvody zániku trestnosti mladistvých, systém sankcí určených mladistvým a jednotlivé jejich druhy. V návaznosti na uvedený výklad je v kapitole páté věnována pozornost vybraným otázkám právní úpravy trestní odpovědnosti na Slovensku, v Rakousku a v USA. Práce je uzavřena celkovým shrnutím názorů vyskytujících se v literatuře a vyjádřením stanovisek autorky ke způsobu úpravy věkové hranice trestní odpovědnosti a k pojetí sankcí pro mladistvé.

Po metodologické stránce práce vychází především ze studia tuzemské odborné literatury, jejíž okruh je, jak nasvědčuje seznam literatury, velmi široký.

Práce je výstižnou charakteristikou platné právní úpravy a zmapováním diskuse k hlavním tématům zkoumané problematiky. Projevuje se v ní však větší závislost na použité literatuře a malá odvaha autorky odhalovat nedostatky právní úpravy a praxe a samostatně přistupovat k jejich řešení.

Jednotlivě mám zejména tyto připomínky:

Tvrzení o značném nárůstu kriminality mládeže na str. 7 je v rozporu s charakteristikou vývojových trendů této kriminality v posledních letech (viz též str. 16, kde autorka uvádí údaje o výrazném poklesu činů jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let v letech 2002-2003). V práci postrádám údaje o kriminalitě mládeže v posledních letech. Zpracování pasáží o stavu a vývoji kriminality svědčí o tom, že autorka se statistickými daty samostatně nepracovala.

Stanovisko autorky k otázce, zda rozumovou a mravní vyspělost chápat jako zvláštní podmínku trestní odpovědnosti mladistvého či nikoli (str. 48-49) by bylo přesvědčivější, kdyby se autorka zabývala historickým vývojem této otázky a věnovala větší pozornost jejímu řešení ve vývoji trestněprávní nauky.

Málo přesvědčivě vyznívá i názor autorky (str. 54), že účelem návrhu na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti není uvěznit 14leté delikventy, ale učinit je trestně odpovědnými a zahájit tak dříve preventivní působení, když hlavním důvodem jejího snížení je především brutalita závažných násilných trestných činů a volání veřejnosti po represí v souvislosti se silnou medializací těchto případů. To ostatně plyne i ze samotné práce, v níž autorka podrobně popisuje tři nejbrutálnější případy posledních let (str. 22-25).

Je škoda, že rozbor jednotlivých sankcí je omezen většinou jen na jejich právní úpravu a nepřináší poznatky o jejich praktickém využití (jediným dokladem je připojená příloha o dotacích přidělených probačním programům v roce 2008, postrádající ovšem jakýkoli komentář).

V kapitole o zahraničních právních úpravách postrádám v nadpise avizovanou komparaci.

Za monografie nelze označovat učebnice a komentáře k zákonům (viz seznam použité literatury, str. 97).

Posuzovanou práci lze uznat jako vyhovující jen za předpokladu velmi úspěšné obhajoby.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

Praxe dne 14. 11. 2008